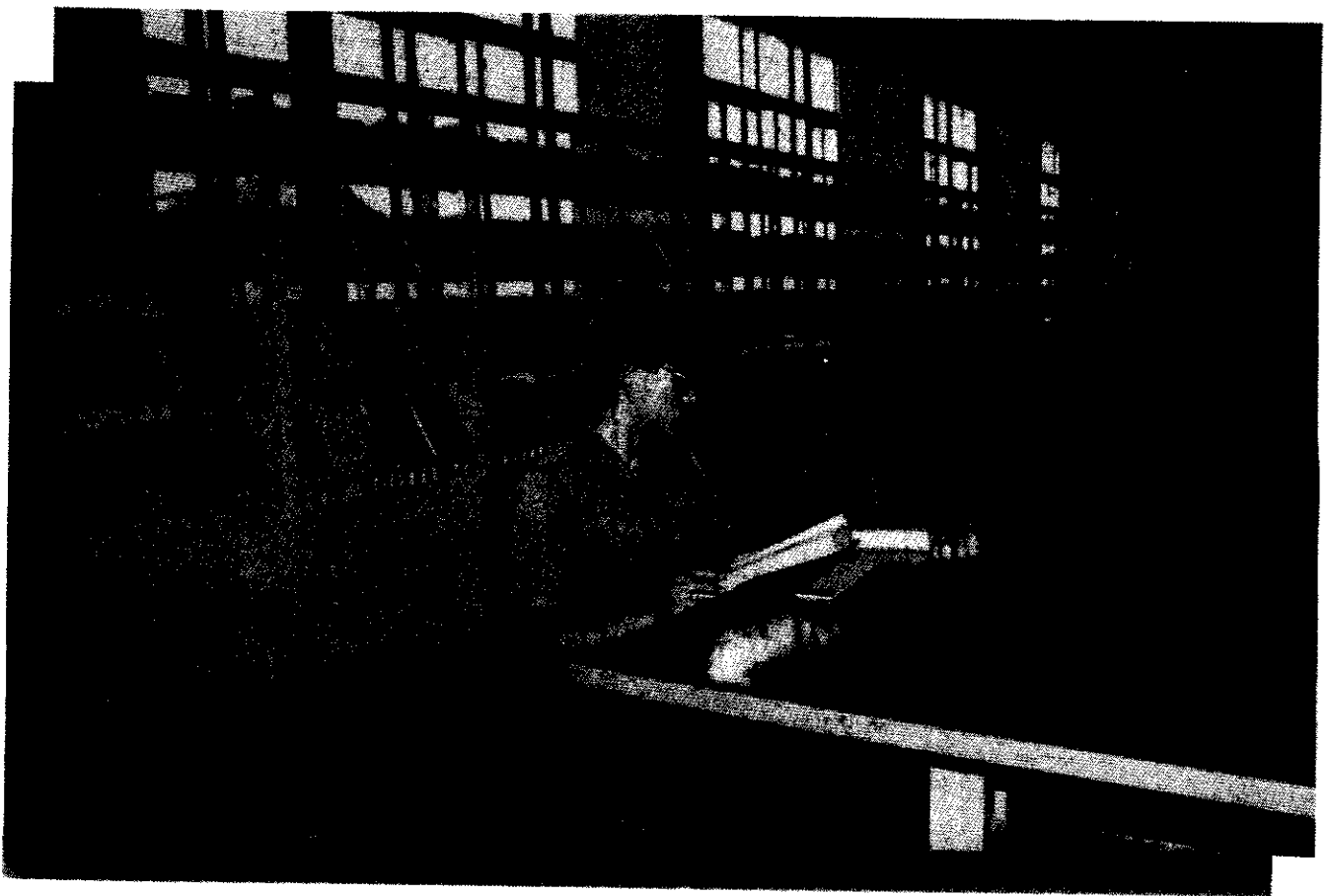

بررسی گردهمایی‌های برگزار شده کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران در فاصله سالهای ۱۳۵۷-۱۳۷۵

آذر کاتوزیان

رییس کتابخانه مرکز آموزش عالی کتابداری کتابخانه ملی

مقدمه

اطلاعات، اطلاع‌رسانی، فعالیت‌های اطلاع‌رسانی، سیاست اطلاع‌رسانی، انفجار اطلاعات و ... اصطلاح‌هایی با مفاهیم مخصوص هستند که امروزه بسیار مورد استفاده و توجه قرار دارند. در این میان اگر بخواهیم فعالیت‌های اطلاع‌رسانی را که تولید، بررسی، آماده‌سازی و اشاعه و مصرف اطلاعات است مورد توجه قرار دهیم، نمی‌توانیم از

متخصصان آن یعنی پژوهندگان اطلاع‌رسانی، مدیران اطلاع‌رسانی، تحلیل‌گران اطلاع‌رسانی، توزیع‌کنندگان اطلاعات و افراد کمکی اطلاع‌رسانی چشم‌پوشی کنیم.^۱ مجرای ارتباط نزدیک و رویاروی این متخصصان جهت مبادله یافته‌های پژوهشی، ارائه نظرات و نوآوری‌های دانش اطلاع‌رسانی و کتابداری، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی جدید، گردهمایی‌های تخصصی این رشته است.^۲

تعاریف عملیاتی

کتابداری/اطلاع‌رسانی: حوزه تحقیق، محدوده کار و موضوع در این زمینه بر مبنای اصطلاحنامه یونسکو^۳ است.
گردهمایی‌های کتابداری/اطلاع‌رسانی: شامل کلبه سمینارها، کنگره‌ها، کنفرانسها و گردهمایی‌های برگزار شده این حرفه می‌باشد.

روش پژوهش و گردآوری اطلاعات

این تحقیق توصیفی است و فرضیه ندارد. جامعه مورد پژوهش گردهمایی‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی برگزار شده در ایران و مقالات ارائه شده آنها در فاصله سالهای ۱۳۵۷ (پیروزی انقلاب) تا پایان ۱۳۷۵ می‌باشد. روش این پژوهش پیمایشی است.

اطلاعات گردآوری شده در این تحقیق با بهره‌گیری از مجموعه مقالات، چکیده مقالات، مراجعات حضوری و غیرحضوری (تلفن، فاکس و ...) به دبیران برگزارکننده سمینارها و نیز رجوع به کتاب **کتابشناسی اطلاعات و ارتباطات**^۴ و نشریه **"راهنمای سمینارهای ایران"**^۵ گردآوری شده است.

کلیه مقالات ارائه شده اعم از آنهایی که از روی متن خوانده شده و یا مقاله‌هایی که در چکیده/مجموعه مقالات آمده اما به صورت سخنرانی مطرح شده است، جزء مقاله‌های ارائه شده در گردهمایی‌ها محسوب گردیده است.

چنانچه تعداد مقالات برشمرده شده در برخی گردهمایی‌ها از میزان واقعی مقاله‌های ارائه شده کمتر است به علت آن است که معیار استاندارد موضوع مقالات برحسب بخش اطلاع‌رسانی اصطلاحنامه یونسکو که ترجمه فارسی آن کتاب **"اصطلاحنامه فرهنگ، ارتباطات، اطلاعات"**^۶ می‌باشد.

در بررسی میزان ارائه مقالات توسط متخصصان از بین قوانین کتابسنجی، قانون لوتکا^۷ به دلیل بررسی میزان تألیف و مقالات و متون توسط نویسندگان انتخاب شده است.

محدودیت‌های پژوهش

مواردی همچون:

- منتشر نشدن مجموعه مقالات ارائه شده برخی

بنابراین آگاهی از تعداد گردهمایی‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی و میزان دانش مبادله شده در طول برگزاری این اجتماعات در سالهای اخیر زیربنای پژوهش حاضر قرار گرفت.

معرفی پژوهش

تحقیق حاضر به بررسی گردهمایی‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی برگزار شده در ایران در فاصله سالهای ۱۳۵۷ تا پایان ۱۳۷۵ می‌پردازد. جنبه‌های مورد بررسی این تحقیق عبارتند از:

- بررسی تعداد و زمان برگزاری گردهمایی‌ها
- بررسی تعداد مقالات ارائه شده
- بررسی موضوعات مقالات ارائه شده
- بررسی موضوعات مقالات ارائه شده به تفکیک سال
- بررسی تعداد مقالات ارائه شده برحسب تعداد مؤلفان
- نتایج بررسی در قالب جداول و نمودارها همراه با تجزیه و تحلیل ارائه شده است.

سؤال‌های پژوهش

- در این تحقیق بر آن هستیم که به سؤالات زیر پاسخ دهیم:
- تعداد و زمان برگزاری گردهمایی‌ها در فاصله سالهای ۱۳۵۷ تا پایان ۱۳۷۵ چقدر بوده است؟
 - چه تعداد مقاله در این گردهمایی‌ها ارائه شده است؟
 - گرایش موضوعی مقالات ارائه شده چگونه بوده است؟
 - توزیع مقالات ارائه شده توسط ارائه دهندگان مقالات (نویسندگان) چگونه بوده است؟

هدف پژوهش

بررسی گردهمایی‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی، علاوه بر آگاهی از میزان تلاش دست‌اندرکاران این حرفه جهت برقراری ارتباط مستقیم و دادوستد اطلاعات، بیانگر تکیه‌گاهها و زمینه‌های پژوهشی متخصصان این حوزه می‌باشد. از سوی دیگر راه‌گشای متولیان آتی برگزارکننده این مراسم از حیث تعیین حوزه‌های پژوهشی و شناسایی بهتر موضوعاتی که در انزوا قرار گرفته‌اند، می‌باشد.

گردهمایی‌ها.

- مطابق نبودن برنامه‌ها و چکیده مقالات ارائه شده در گردهمایی‌هایی که مجموعه مقالات آنها منتشر نشده است.
- روزآمد نبودن منابع مرجع ردیف دوم در این زمینه.
از اهم محدودیت‌های این پژوهش بشمار می‌رود.

پیشینه پژوهش

پیشینه در ایران:

آقای محسن نوکاریزی در پایان‌نامه فوق‌لیسانس خود (۱۳۷۲) به بررسی و تعیین میزان هماهنگی نیازهای آموزشی رشته کتابداری در مقطع کارشناسی ارشد با منابع موجود در هر یک از سه کتابخانه دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، دانشگاه مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی ایران و دانشگاه تربیت مدرس پرداخته است.^۸

خانم فرزانه مومنی مرادی در پایان‌نامه فوق‌لیسانس خود (۱۳۶۶) به مقایسه انتشار کتاب در ایران در سالهای ۵۶-۱۳۵۴ تا ۶۲-۱۳۶۰ پرداخته است و کتابهای دوره مورد توجه خود را از حیث توزیع موضوعی، مقایسه تألیف و ترجمه، بررسی توزیع جغرافیایی انتشارات و مقایسه ناشران مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند.^۹

آقای مسعود جمشیدی در پایان‌نامه فوق‌لیسانس خود (۱۳۶۶) به بررسی موضوعی متون فارسی کتابداری در فاصله سالهای ۱۳۳۴ تا سال ۱۳۶۰ با توجه و تکیه به سرفصلها و شرح دروس واحدهای رشته کتابداری در دانشگاهها پرداخته، سپس با تقسیم موضوعی متون این رشته به ۱۰ موضوع، براساس سرفصلهای واحدهای دانشگاهی، به تجزیه و تحلیل مطالب و نتیجه‌گیری پرداخته است.^{۱۰}

پیشینه در خارج:

"D.K. Gupta" در سال ۱۹۹۴ تحقیقی تحت عنوان "مطالعات کتابسنجی متون کتابداری اتیوپی بین سالهای ۱۹۹۱ - ۱۹۹۴" انجام داده است. در این پژوهش به بحث و توصیف روند تولید نویسندگان، شکل و تألیف متون کتابداری آن کشور پرداخته است. براساس تحقیق انجام شده بیش از ۶۷ درصد متون کتابداری اتیوپی بین سالهای ۱۹۷۷-۱۹۶۷ تولید شده، حدود ۳۰ درصد از متون نویسندگان نامشخص داشته‌اند و ۹۲ درصد از نمونه‌هایی که نویسنده دارند، تک

نویسنده‌ای می‌باشند. ۷۸ نویسنده مسؤل تولید ۱۶۷ اثر بوده‌اند که متوسط تولید هر نویسنده ۲/۲ اثر می‌باشد. برتری بیشتر متون با مقالات ادواری‌ها و گزارشها بوده و بالاترین میزان مقالات ادواری‌ها توصیفی است. جهت افزایش تولید متون توصیه‌هایی ارائه شده است.^{۱۱}

"L. Buttlar" در ۱۹۹۱ در پژوهشی که با نام "تحلیل ادواریهای کتابداری: محتوا و تألیف" انجام داده است به توصیف مولفان ۱۶ مجله کتابداری از لحاظ جنسیت، حرفه، وابستگی و منطقه جغرافیایی آنها پرداخته است. وی در مطالعات قبلی خود متون کتابداری، پوشش موضوعی و روش‌شناسی تحقیق این رشته را مورد توجه قرار داده است.^{۱۲}

"Reuben Musiker" در سال ۱۹۷۰ با پژوهشی به نام "متون کتابداری ۱۹۶۹-۱۹۶۵: بررسی گزینشی" به بررسی گزینشی تعداد ۱۵۰ متن از سراسر جهان با هدف تهیه نوعی سیاه کنترل از متون مناسب کتابداری برای کتابخانه‌ها و اساتید کتابداری پرداخته است و انتخاب گزینشی این متون را در موضوعات زیر انجام داده است: مائینی کردن کتابخانه‌ها، مطالعات موردی و برنامه‌ریزی متون، فهرست‌نویسی، رده‌بندی، نگهداری مواد کتابخانه‌ای، راهنمای کتابخانه‌ها، آموزش کتابداران، دایرةالمعارفها، راهنمای استفاده از کتابخانه‌ها، کتابخانه‌های جهان، وسایل و تجهیزات کتابخانه، کودکان و نوجوانان، کتابخانه‌های اختصاصی، مواد خاص، کارکنان کتابخانه، آمار، مشکلات فنی و کتابخانه‌های دانشگاهی.^{۱۳}

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

یافته‌های بررسی حاضر به ترتیب سؤالات پژوهش در جداول و نمودارها قرار گرفته و تجزیه و تحلیل آنها به شرح زیر است:

عناوین گردهمایی‌های برگزار شده و مقالات ارائه شده در آنها

با توجه به جدول شماره ۱ ملاحظه می‌شود که طی سالهای ۱۳۵۷-۱۳۷۵، تعداد ۱۶ گردهمایی کتابداری/ اطلاع‌رسانی در ایران برگزار شده است. از این میان ۱۵

جدول ش ۱. عناوین گردهمایی‌های کتابداری / اطلاع‌رسانی برگزار شده در فاصله سالهای ۱۳۵۷ - ۱۳۷۵.

محل گردهمایی	عنوان گردهمایی	تاریخ برگزاری	تعداد مقالات	فرم‌د
تهران	سمینار بررسی مسائل و مشکلات مرکز مدارک علمی در رابطه با مسائل دکومانتاسیون و ضرورتها و نیازهای کنونی ایران	۱۳۵۸	۱۳	۵/۶۷
مشهد	سمینار کتاب و کتابداری	۱۳۶۰	۴	۱/۷۴
تهران	نقش اطلاعات علمی وقتی در خدمت دفاع مقدس	۱۳۶۶	۵	۲/۱۸
مشهد	اولین سمینار کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی	۱۳۶۷	۲۶	۱۱/۳۵
تهران	کنفرانس تکنولوژی و اطلاعات	تیر ۱۳۶۹	۶	۲/۶۲
تهران	اولین سمینار کاربردی مرکز پژوهش فرهنگی و اطلاع‌رسانی	بهمن ۱۳۶۹	۱۳	۵/۶۷
مشهد	اولین گردهمایی کتابداران دانشگاهی	۱۳۷۰	۲	۵/۸۷
تهران	سمینار تخصصی کتابخانه‌های کودکان و نوجوانان	مهر ۱۳۷۱	۷	۲/۵۵
اصفهان	دومین سمینار کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی	آبان ۱۳۷۱	۵	۲/۱۸
مشهد	دومین گردهمایی کتابداران دانشگاهی	آذر ۱۳۷۱	۲۵	۱۰/۹۱
تهران	بررسی نقش اطلاع‌رسانی در تحقیق و توسعه	۱۳۷۲	۱۵	۶/۵۵
مشهد	سومین گردهمایی کتابداران دانشگاهی	اردیبهشت ۱۳۷۳	۱۱	۲/۸
کرمان	سومین سمینار کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در ایران	آبان ۱۳۷۳	۲۳	۱۰/۵۴
تهران	چهارمین کنگره بین‌المللی کتابداران و اطلاع‌رسانان مسلمان (کاملیس ۴)	خرداد ۱۳۷۳	۲۳	۱۰/۵۴
مشهد	کنگره کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی	شهریور ۱۳۷۴	۲۸	۱۲/۲۲
تهران	چهارمین سمینار کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی	۱۳۷۵	۲۳	۱۰/۵۴
مجموع	۱۶ گردهمایی		۲۲۹	۱۰۰

گردهمایی با شرکت متخصصان ایرانی و ارائه مقالات فارسی برگزار شده و در چهارمین کنگره بین‌المللی کتابداران و اطلاع‌رسانان مسلمان، کتابداران ایرانی با ارائه مقالات فارسی و کتابداران غیرایرانی با ارائه مقالات انگلیسی نتیجه تحقیقات خود را به اطلاع مستمعین رسانیده‌اند. به طور کلی در ۱۶ گردهمایی برگزار شده ۲۲۹ مقاله ارائه گردیده است.

نحوه برگزاری این گردهمایی‌ها به دو صورت بوده، در اکثر آنها تنها به ارائه مقالات اکتفا شده ولی برخی دیگر با اختصاص بخشی از زمان گردهمایی به چندین نشست اختصاصی همزمان در هر یک از جلسات اختصاصی به ارائه مقاله و تبادل نظر پرداخته‌اند.

فاصله برگزاری گردهمایی‌های پی‌درپی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و کتابداران دانشگاهی از دومین گردهمایی نظم ۲ ساله گرفته اما در مورد گردهمایی کتابداران دانشگاهی ادامه نیافته و ظاهراً به جز دانشگاه مشهد سایر مراکز آموزش عالی از پذیرش مسؤلیت برگزاری صرف‌نظر کرده‌اند.

سال ۱۳۷۱ از لحاظ برگزاری گردهمایی طی سالهای مورد بررسی (۱۳۵۷-۱۳۷۵) با ۳ گردهمایی سالی شاخص بوده است. برگزاری ۲ گردهمایی در هر یک از سالهای ۱۳۶۹، ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴ این ۳ سال را نیز در ردیف دوران پرتلاش تبادل نظر در این حوزه قرار داده است. با وجودی که در سالهای ۱۳۵۹، ۱۳۶۱، ۱۳۶۵ و ۱۳۶۸ هیچ گردهمایی برگزار نشده ولی طی این ۱۸ سال (۱۳۵۷-۱۳۷۵) ۱۶ نشست تخصصی در این حوزه مشاهده می‌شود.

سالهای مورد بررسی در این مقاله را با توجه به تعداد مقالات و شرایط اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می‌توان به سه دوره تقسیم کرد:

دوره اول: سالهای ۱۳۵۷-۱۳۶۸ یعنی پیروزی انقلاب اسلامی تا پایان جنگ تحمیلی.

دوره دوم: سالهای ۱۳۶۸-۱۳۷۲ یعنی زمان اولین برنامه پنجساله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.

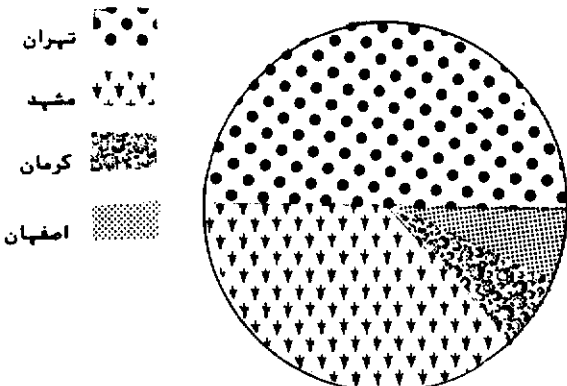
دوره سوم: سالهای ۱۳۷۳-۱۳۷۵ یعنی سه سال از دومین برنامه پنجساله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.

در دوره اول شاهد برگزاری ۴ گردهمایی یعنی ۲۵ درصد از کل گردهمایی‌ها با ارائه ۴۸ مقاله ۲/۰۹۶ درصد از مقالات

ارائه شده هستیم. دوران دوم با برگزاری ۷ گردهمایی و ارائه ۷۳ مقاله ۳۱/۸۷ درصد از ارائه کل مقالات را دربر دارد و در دوره سوم ۵ گردهمایی به ارائه ۱۰۸ مقاله ۴۷/۱۶ درصد از کل مقالات مشاهده می‌شود. با مقایسه این ۳ دوره به نظر نمی‌رسد تأثیر جنگ تحمیلی بر این حوزه نیز به حدی بوده که کمترین تلاش در این زمینه در دوره اول مشاهده می‌شود. پایان جنگ تحمیلی، آغاز بازسازی و برنامه پنجساله اول حرکتی پویا را در برگزاری گردهمایی‌ها بدنبال دارد. در دوره سوم مورد بررسی ضمن توجه بیشتر بر امر اطلاع‌رسانی جریان پیشرفت تا حدی بوده که با وجود برگزاری ۵ گردهمایی ۱۰۸ عنوان مقاله ۴۷/۱۶ درصد از کل مقالات، در گردهمایی‌ها ارائه شده است.

همان‌طور که گذشت، ۲۲۹ مقاله در ۱۶ گردهمایی کتابداری/ اطلاع‌رسانی ارائه شده که میانگین آن (کل مقالات ارائه شده) ۱۴/۳۱ مقاله است. بدین ترتیب در هر تعداد گردهمایی‌ها یک از گردهمایی‌های کنگره کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی، ۲۸ مقاله "اولین سمینار کتابداری/ اطلاع‌رسانی پزشکی" با ۲۶ مقاله و "دومین گردهمایی کتابداران دانشگاهی" با ۲۵ مقاله که رتبه اول تا سوم را در گردهمایی‌ها کسب کرده‌اند ۲ برابر یا حدود ۲ برابر میانگین مقاله ارائه شده است. اولین گردهمایی کتابداران دانشگاهی با ۲ مقاله $\frac{1}{7}$ میانگین را در ارائه مقالات به خود اختصاص داده است.

بر اساس جدول از لحاظ تعداد مقالات ارائه شده سال ۱۳۷۴ با ۵۱ مقاله، سال ۱۳۷۱ با ۳۷ مقاله و سال ۱۳۷۳ با ۳۴ مقاله مراتب اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ش ۱. توزیع تعداد گردهمایی‌های برگزار شده برحسب محل گردهمایی

(کل مقالات ارائه شده) که برابر ۱۱/۴۵ مقاله است، موضوع موضوعات "ذخیره و بازیابی اطلاعات" ۱/۵ برابر میانگین را با ۱۷ مقاله به خود اختصاص داده و به جز موضوعات "آموزش اطلاع‌رسانی/ کتابداری" و "خدماتهای اطلاع‌رسانی" هر یک با ۱۶ مقاله و "برنامه‌ریزی و مدیریت اطلاع‌رسانی/ کتابداری" و استفاده از اطلاعات، هر یک با ۱۵ مقاله، تعداد مقاله در سایر موضوعات به جز "سازماندهی مواد اطلاعاتی" و "مواد اطلاعاتی" کمتر از میانگین است.

با دقت به موضوعات رتبه اول تا سوم "کتابخانه‌ها، نظامهای اطلاع‌رسانی و فعالیت‌های کتابداری/ اطلاع‌رسانی" ملاحظه می‌شود که این گرایشهای موضوعی در دو مقطع ۷۲-۱۳۷۱ و ۷۴-۱۳۷۳ یعنی در ۸ سمینار بالاترین میزان را احراز کرده‌اند.

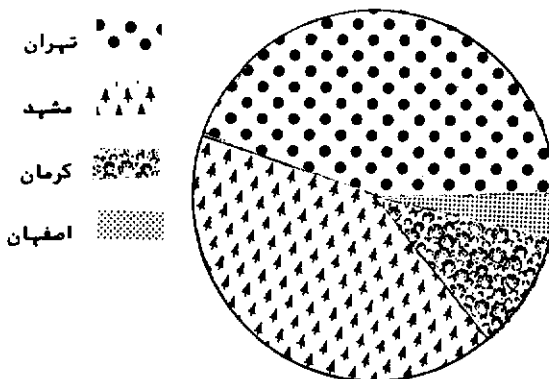
تمرکز موضوعی مقالات گردهمایی‌های برگزار شده طی سالهای مورد بررسی، در سالهای اخیر به بالاترین حد خود رسیده به طوری که تکیه موضوع در "چهارمین سمینار کتابداری/ اطلاع‌رسانی پزشکی" با ۱۵ مقاله از ۲۳ مقاله یعنی ۶۵/۲۱ درصد مقالات این گردهمایی بر دو موضوع "استفاده از اطلاعات" و "آموزش اطلاع‌رسانی/ کتابداری" می‌باشد.

در نمودار شماره ۳ به نمایش مقالات ارائه شده برحسب موضوع و به ترتیب تعداد مقالات از بیشترین به کمترین در هر موضوع پرداخته شده است.

نمودار شماره ۴ تعداد مقالات ارائه شده در گردهمایی‌های اطلاع‌رسانی/ کتابداری را در فاصله سالهای ۱۳۵۷-۱۳۷۵ نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقطع ۷۴-۱۳۷۳ با اختصاص ۸۵ مقاله در بالاترین نقطه قرار گرفته است. با در نظر گرفتن میانگین تعداد مقالات در مقاطع ۲ ساله مندرج در نمودار (کل مقالات ارائه شده) که عدد ۲۵/۴۴ است قله نمودار حاضر ۳/۴ برابر میزان مورد انتظار بوده و مقاطع ۷۲-۱۳۷۱ با احراز ۲ برابر حد انتظار و ۶۸-۱۳۶۷ با رقمی نزدیک میانگین، بالای خط میانگین قرار دارند. سایر سالها به جز ۱۳۷۵ کمتر از حد میانگین مقاله به خود اختصاص داده‌اند.

در سال ۱۳۷۵ تنها یک سمینار برگزار شده با وجودی که این مقطع دوره ۲ ساله نبوده و یکسال است اما میزان مقالات

نمودار شماره ۱ نشان می‌دهد ۵۰ درصد از گردهمایی‌های برگزار شده، ۸ گردهمایی، در شهر تهران بوده است. شهر مشهد با میزبانی ۶ گردهمایی، ۳۷/۵ درصد از مسئولیت برگزاری گردهمایی‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی را به عهده داشته و شهرهای کرمان و اصفهان در این مرحله به طور مساوی با یک گردهمایی ۶/۲۵ درصد از سهم برگزار کنندگان گردهماییها را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ش ۲. توزیع درصد مقالات ارائه شده برحسب محل گردهمایی

در نمودار شماره ۲ شاهد ارائه ۴۴/۸۲ درصد از مقالات در تهران، ۴۱/۰۹ درصد مقالات در مشهد ۱۰/۰۴ درصد در کرمان و ۲/۱۸ درصد در اصفهان هستیم. با وجودی که در هر یک از شهرهای اصفهان و کرمان یک گردهمایی برگزار شده اما تعداد مقالات ارائه شده در هر یک از آنها اختلاف قابل ملاحظه‌ای دارد.

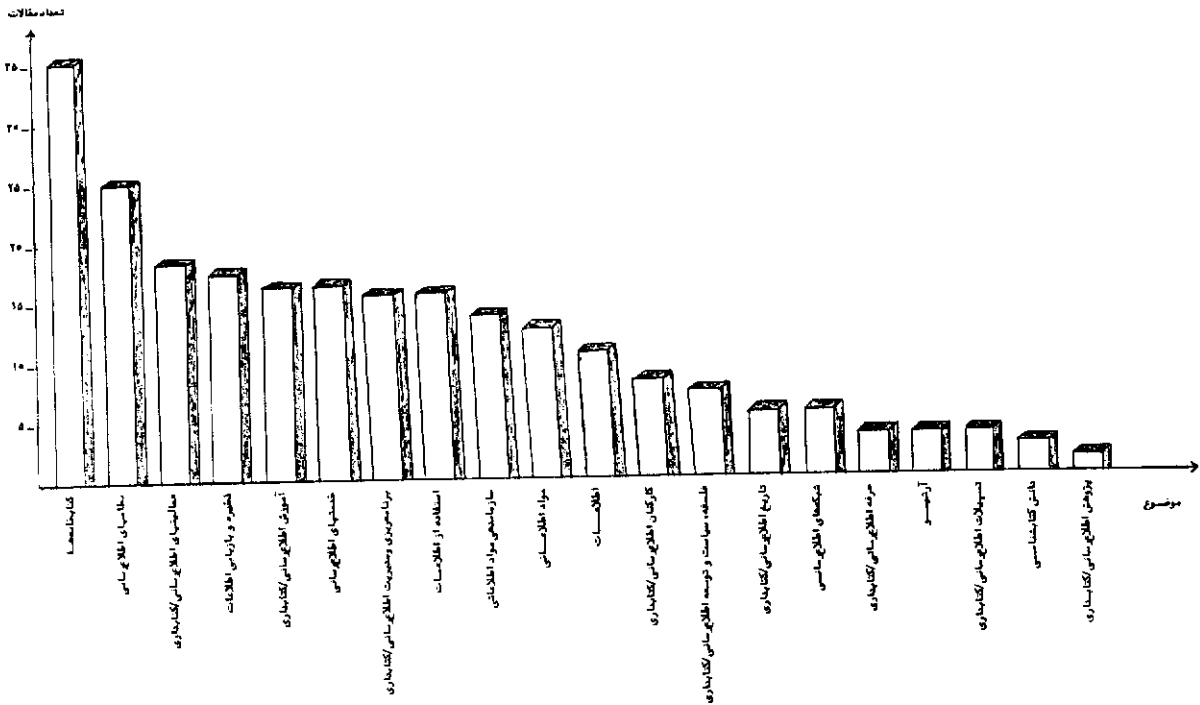
مقالات ارائه شده در گردهمایی‌ها برحسب موضوع

جدول شماره ۲ بیانگر گرایش موضوعی مقالات ارائه شده و گردهمایی‌های کتابداری/ اطلاع‌رسانی برگزار شده است که طبق آن ملاحظه می‌شود که موضوع "کتابخانه‌ها" با ۳۵ مقاله ۱۵/۲۸ درصد، "نظامهای اطلاع‌رسانی" با ۲۵ مقاله ۱۰/۹۱ درصد و "فعالیت‌های اطلاع‌رسانی/ کتابداری" با ۱۸ مقاله ۷/۸۶ درصد از کل مقالات ارائه شده در گردهماییها مراتب اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

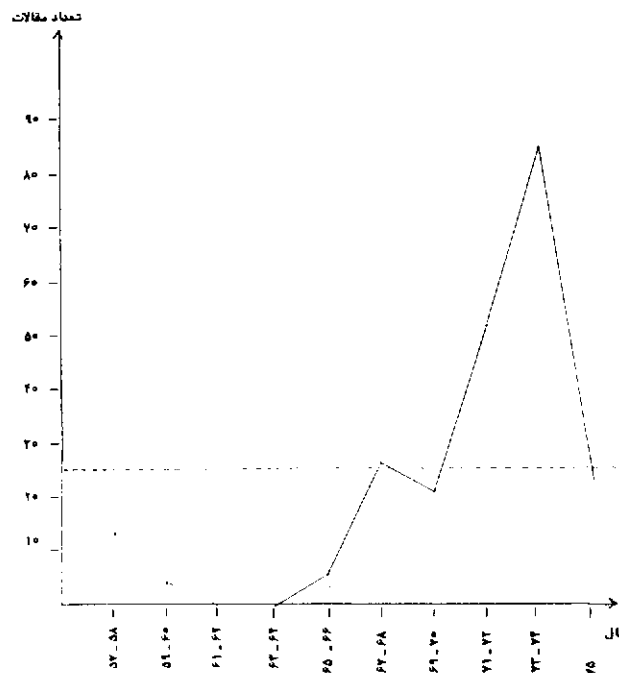
با در نظر گرفتن میانگین مقالات ارائه شده در هر موضوع

بررسی گردهمایی‌های برگزیده کتابداری و ...

نمودار ش ۳. نمایش تعداد مقالات ارائه شده در گردهمایی‌های اطلاع‌رسانی / کتابداری بر حسب موضوع در فاصله سالهای ۱۳۷۵-۱۳۵۷.

نمودار ش ۴. نمایش تعداد مقالات ارائه شده در گردهمایی‌های اطلاع‌رسانی / کتابداری بر حسب سال در فاصله سالهای ۱۳۷۵-۱۳۵۷.

جدول ش ۲. تعداد مقالات ارائه شده در گردهمایی‌های اطلاع‌رسانی/کتابداری برحسب موضوع و سال در فاصله سالهای ۱۳۵۷-۱۳۷۵.

موضوعات	سال برگزاری گردهماشیا		سال									
	۱۳۵۷ - ۱۳۵۸	۱۳۵۹ - ۱۳۶۰	۱۳۶۱ - ۱۳۶۲	۱۳۶۳ - ۱۳۶۴	۱۳۶۵ - ۱۳۶۶	۱۳۶۷ - ۱۳۶۸	۱۳۶۹ - ۱۳۷۰	۱۳۷۱ - ۱۳۷۲	۱۳۷۳ - ۱۳۷۴	۱۳۷۵ - ۸۴	۱۳۷۶ - ۸۵	تعداد
* اطلاعات					۱		۲	۲	۲			۲/۳۶
* مواد اطلاعاتی						۲		۲	۲	۲		۵/۲۲
دانش کتابشناسی					۱					۱		۹/۸۷
حرفه اطلاع‌رسانی/کتابداری	۱						۱		۱			۱/۳۱
تاریخ اطلاع‌رسانی/کتابداری		۲					۱		۲			۲/۲۸
پژوهش اطلاع‌رسانی/کتابداری						۱						۵/۲۲
فلسفه، سیاست و توسعه - اطلاع‌رسانی/کتابداری							۲	۲				۳/۵۵
برنامه ریزی و مدیریت - اطلاع‌رسانی/کتابداری	۱							۲	۲			۶/۵۵
تسهیلات اطلاع‌رسانی/کتابداری								۱	۲			۱/۳۱
کارکنان اطلاع‌رسانی/کتابداری						۱	۱					۳/۴۹
آموزش اطلاع‌رسانی/کتابداری						۱	۱					۶/۸۸
* فعالیتهای اطلاع‌رسانی/کتابداری						۲	۱	۵	۸	۱		۷/۸۶
* سازماندهی مواد اطلاعاتی						۲	۱					۵/۶۷
* ذخیره و بازیابی اطلاعات								۲	۲			۷/۲۲
شبکه‌های اطلاع‌رسانی								۲	۲			۲/۱۸
کتابخانه‌ها		۱				۳	۲	۱۲	۱۶			۱۵/۳۸
خدماتی اطلاع‌رسانی						۱		۲	۷	۲		۶/۹۸
نظامهای اطلاع‌رسانی								۲	۷	۱		۱۰/۹۱
* استفاده از اطلاعات		۲						۱	۱	۸		۶/۵۵
* آرشيو								۲			۱	۱/۳۱
جمع	۱۳	۲			۵	۲۶	۲۱	۵۲	۸۵	۲۲		۲۲۹

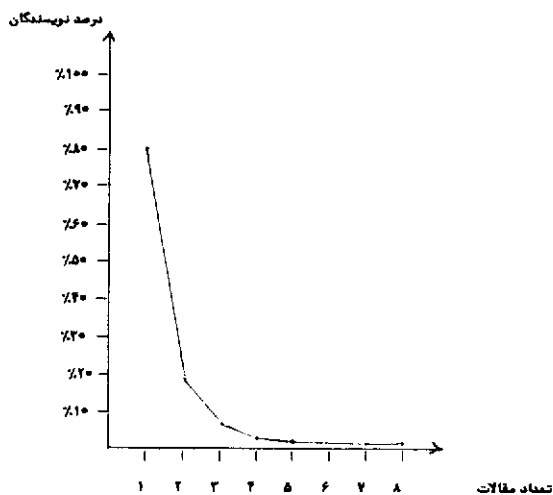
* توضیحات لازم در انتهای فهرست منابع آمده است.

** بدلیل پایان نهافتن سال ۱۳۷۶ امکان ارائه آمار این سال میسر نبوده است.

ارائه شده در این سال با توجه به میانگین یکساله (کل مقالات ارائه شده) که ۱۳/۷۲ می‌باشد، علی‌رغم افت ۱۸ سال مورد بررسی ظاهری حدود ۲/۸ برابر حد انتظار است.

نمودار ش ۵. میزان فعالیت مؤلفین ارائه دهنده مقاله را در گردهمایی‌های بررسی شده نشان می‌دهد.

مقالات ارائه شده در گردهمایی‌ها برحسب نویسنده

براساس اطلاعات مندرج در جدول شماره ۳ به طور کلی ۱۶۶ نفر محقق طی سالهای مورد بررسی تعداد ۲۲۹ مقاله در گردهماییها ارائه کرده‌اند که شامل ۱۱ نفر غیرایرانی با ارائه ۱۱ مقاله به زبان انگلیسی نیز می‌شود. ۲۳ نفر از ارائه دهندگان مقاله که ۱۹/۸۷ درصد کل آنان را تشکیل می‌دهند، تعداد ۹۶ مقاله یعنی ۴۱/۹۲ درصد مقالات و ۱۳۳ نفر مؤلف با ۸۰/۱۲ درصد کل افراد هر یک با ارائه ۱ مقاله ۰/۴۳ درصد از سهم تألیف مقالات ارائه شده را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار شماره ۵ میزان فعالیت مؤلفین ارائه دهنده مقاله را در گردهمایی‌های بررسی شده نشان می‌دهد.

جدول ش ۳. تعداد و درصد تولید ارائه دهندگان مقالات گردهمایی‌های اطلاع‌رسانی/کتابخانه‌ای در

تعداد ارائه دهندگان مقاله	تعداد مقالات ارائه شده در گردهماییها	
	تعداد	درصد
۱۳۳	۸۰/۱۲	۱
۱۹	۱۱/۴۴	۲
۷	۴/۲	۳
۳	۱/۸	۴
۲	۱/۲	۵
۱	۰/۶	۷
۱	۰/۶	۸
۱۶۶	۱۰۰	جمع: ۲۲۹

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از جمع‌بندی مطالب تجزیه و تحلیل شده بدین شرح است:

- طی ۱۸ سال مورد بررسی ۱۶ گردهمایی اطلاع‌رسانی/کتابخانه‌ای برگزار شده که حفظ فاصله زمانی معین در برگزاری آنها رعایت نشده است.

- سال ۱۳۷۱ با برگزاری ۳ گردهمایی از لحاظ تعداد گردهمایی‌های برگزار شده، سالی شاخص می‌باشد.

- سال ۱۳۷۴ از لحاظ ارائه مقاله با ۵۱ مقاله در ۲ گردهمایی ۲۲/۲۶ درصد کل مقالات را به خود اختصاص داده است.

- از مجموع ۱۶ گردهمایی برگزار شده در سالهای مورد بررسی ۱۴ گردهمایی در ۲ شهر تهران و مشهد برگزار شده، به عبارت دیگر دو شهر مذکور تقریباً تنها میزبانان برگزاری گردهمایی‌های این حوزه بوده‌اند.

- کنگره کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی" با ۱۲/۲۲ درصد، بالاترین میزان ارائه مقالات این رشته را به خود اختصاص داده است.

- رشد ارائه مقالات هر یک از دوره‌های دوم و سوم مقاطع زمانی (۱۳۵۷-۱۳۶۸)، (۱۳۶۸-۱۳۷۲) و (۱۳۷۳-۱۳۷۵) نسبت به مقطع قبل از خود ۱/۵ برابر است.

منابع

۱. **پاولین آفرتون**، مبانی نظامها و خدمات اطلاعاتی (تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی، ۱۳۷۳)، ص ۴۵۸-۴۵۹.
 ۲. **عباس حسری**، مروری بر اطلاعات و اطلاع‌رسانی (تهران: نشر کتابخانه، ۱۳۷۲)، ص ۲۳۷.
 3. Unesco. Unesco Thesaurus. (United Kingdom: Unesco, 1977)
 ۴. **محمد فرحزاد**، کتابشناسی اطلاعات و ارتباطات (تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۳).
 ۵. راهنمای سمینارهای ایران (تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی، سالهای ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴)
 ۶. یونسکو، اصطلاحنامه فرهنگ، ارتباطات، اطلاعات از اصطلاحنامه یونسکو، ترجمه **عباس حسری**، **عبیدالحسین آذرننگ** (تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۷۵).
 7. I.K. Ravich and Ra Rao, Quantitive Methods For Library and Information Science (New Dthi: Wiley Eastern Limited, 1991), P. 182-183.
 ۸. **محسن نوکاریزی**، "بررسی میزان هماهنگی کتابها و مجلات رشته کتابداری با نیازهای آموزشی دوره کارشناسی ارشد" (پایان‌نامه فوق‌لیسانس کتابداری دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۲).
 ۹. **فرزانه مومنی مرادی**، "بررسی و مقایسه انتشار کتاب در ایران در سالهای ۱۳۵۶-۱۳۵۴ و ۱۳۶۲-۱۳۶۰" (پایان‌نامه فوق‌لیسانس کتابداری، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۱۳۶۶).
 ۱۰. **مسعود جمشیدی**، "بررسی موضوعی متون فارسی کتابداری از سال ۱۳۳۴ تا سال ۱۳۶۰" (پایان‌نامه فوق‌لیسانس کتابداری، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۱۳۶۶).
 11. D.K. Gupta, "Bibliometric Study Of Literature On Ethiopian Librarianship 1944-1992". Library Science With a Slant to Documentation and Information Studies, 31 (4) (Dec 1994): 208-218.
 12. **L. Butlar**, "Analyzing The Library Periodical Literature: Content and Authorship", College and Research Libraries, Vol 52, 1 (Jan. 1991): 38-53.
 13. **Reuben Musiker**, "Library Science Literature, 1965/ 1969; A Selective Review". Grahamsten South Africa, Department Of Librarianship, Rhodes University, 1970. Occasional Paper 1.
- به منظور اجتناب از طولانی شدن لیست موضوعات، مواردی که با علامت • مشخص شده، نسبت به آنچه که در اصطلاحنامه یونسکو وجود دارد، تغییر یافته‌اند که این تغییرات عبارتند از: انتخاب یک موضوع از بین دو یا چند موضوع، تعدیل بخشی از موضوع اصلی، ترکیب دو موضوع با هم یا ترکیب دو موضوع و تبدیل آنها به موضوعی جدید.

به نظر می‌رسد مصادف بودن دوران اول با جنگ تحمیلی سبب کمترین تلاش در این زمینه باشد. پایان جنگ تحمیلی، آغاز بازسازی و انجام برنامه پنجساله اول، حرکتی پویا را در برگزاری گردهمایی‌ها بدنبال داشته که تأثیر مثبت این روند در دوره سوم مشهود است.

- موضوع **کتابخانه‌ها** با ۱۵/۲۸ درصد بالاترین سهم مقالات ارائه شده در گردهمایی‌ها را داراست.

- تمرکز موضوعی در گردهمایی‌های برگزار شده سالهای اخیر از روند مناسبی برخوردار است.

- ۲۵ درصد از ۱۶۶ نفر ارائه دهنده مقاله، حدود نیمی از

مقالات گردهمایی‌ها را ارائه نموده‌اند به عبارت دیگر نیمی از

مقالات توسط ۷۵ درصد بقیه نویسندگان ارائه شده است.

پیشنهادات

با توجه به نتایج بدست آمده، موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

- تلاش بیشتر جهت برگزاری گردهمایی‌های این حوزه در

شهرهای مختلف کشور.

- برقراری فاصله زمانی منظم در برگزاری گردهمایی‌های

این رشته.

- فعالیت در جهت برگزاری گردهمایی‌های پی‌درپی و

استمرار آن.

- تعیین موضوع یا موضوعات هماهنگ با نیازهای جامعه

جهت برنامه‌ریزی و برگزاری گردهمایی‌های آتی این حوزه.

- تداوم سوگیری گردهمایی‌ها به سمت تخصصی شدن

موضوعات آن.

- شرکت فعالتر متخصصان حوزه اطلاع‌رسانی / کتابداری

در جهت ارائه مقاله به گردهمایی‌ها.